

Tillsynsprojekt

Förbjudna ftalater i leksaker 2012

Rapport nr: 6

En rapport från Miljökontoret, Örebro kommun

Rapport nr 6

Kontaktuppgifter

Miljökontoret, Örebro kommun
Henrik Kjellin
019-21 14 18
Box 33200, 701 35 Örebro
miljokontoret@orebro.se
www.orebro.se

Beslutad av Miljönämnden, den
Diarienummer 2012-2909

Sammanfattning	4
Bakgrund	5
Regler i Reach	5
Syfte	6
Genomförande.....	6
Resultat.....	6
Tabell över besökta verksamheter	7
Slutsats	7

Sammanfattning

Under 2012 startade Miljökontoret i Örebro ett projekt med syfte att undersöka eventuell förekomst av förbjudna ftalater i leksaker. Ftalater förekommer bland annat som mjukgörare i plast och har visat sig kunna vara reproduktionsstörande.

Innehållet av ftalater i leksaker regleras i den europeiska kemikalielagstiftningen Reach, bilaga XVII. Det finns tre stycken ftalater, diethylhexylftalat (DEHP), dibutylftalat (DBP) och butylbensylftalat (BBP) vilka är förbjudna i leksaker och barnavårdsartiklar om det överskrider en halt på 0,1 %. Tre andra ftalater, diisononylftalat (DINP), diisodecylftalat (DIDP) och di-n-oktylftalat (DNOP) är förbjudna som enskilda eller som blandning i en halt på 0,1 % i leksaker eller barnavårdsartiklar som barn kan stoppa i munnen.

Miljökontoret besökte nio butiker och inhandlade en plastleksak från vardera butik. En plastleksak inhandlades från en automat utanför en butik. Dessa skickades sedan för analys till ett ackrediterat laboratorium i Tyskland. Resultatet av analyserna visade att en docka överskred halten 0,1 % för ftalaten diisononylftalat (DINP). Flera av de andra leksakerna innehöll förbjudna ftalater, värdena var dock under gränsvärdet. Butiken vars leksak överskred gränsvärdet uppmanades att plocka bort leksaken från butikshyllan.

Merparten av de inspekterade butikerna har en central organisation som sköter frågor gällande kemikalier. Butiker som inte är en del av en större organisation förlitar sig på att leverantören levererar varor som är godkända enligt kemikalielagstiftningen.

Miljökontoret har rapporterat resultaten till Kemikalieinspektionen vilket är den myndighet som bedriver tillsyn på importörer av varor.

Bakgrund

Den diffusa spridningen av kemikalier i samhället via varor är ett problem som på senare tid uppmärksammas allt mer. Spridning av så kallade persistenta och bioackumulerande ämnen, det vill säga ämnen som tar lång tid att bryta ner och som ansamlas i kroppen, är särskilt problematisk. Att ämnena ansamlas medför att även det ofödda barnet exponeras för kemikalier via sin mamma. Om skador som orsakats av sådana ämnen upptäckts på människors hälsa och/eller miljön, tar det lång tid att få ner halterna så pass mycket att de inte utgör någon risk för skada. Barn och ungdomar är mera sårbara än vuxna för påverkan från kemikalier. Det är därför viktigt att minimera riskerna för barn och unga när de utsätts för vissa grupper av mer potenta och farliga kemikalier, som till exempel kemikalier med hormonstörande egenskaper. Barn kan utsättas för sådana kemikalier i sin ”naturliga” miljö då små barn kryper, de suger och tuggar på saker för att uppleva dem.

Leksaker är varor som är speciellt riktade till barn. De kan bestå av ett antal olika material och därför också innehålla flera skadliga kemikalier. När det gäller plastleksaker så kan de innehålla mjukgörare (ftalater), som förekommer i ett flertal olika varor av mjukplast men huvudsakligen i PVC-plast. Plasten kan innehålla upp till femtio procent mjukgörare. Dessa kan läcka ut ur plasten och tas upp av kroppen. Ftalater har påträffats i människor, i analyser som gjorts av blod, bröstmjölk och urin. En del ftalater får människan i sig genom direktkontakt med bland annat plaster som innehåller ftalater och en del indirekt till exempel genom födan. Ftalater kan påverka testiklarna och skada fortplantningsförmågan.

Regler i Reach

Den europeiska kemikalielagstiftningen Reach reglerar i huvudsak kemiska produkter, men innehåller också en del regler som berör varor. Bilaga XVII till Reach omfattar en del kemikalier som har sådana egenskaper att användningen av dem begränsas eller ibland helt förbjudits. Endast ett fåtal av de ämnen som kan förekomma i varor är begränsade eller förbjudna. Vissa ftalater, nämligen dietylhexylftalat (DEHP) dibutylftalat (DBP) och bensylbutylftalat (BBP) är förbjudna i leksaker enligt bilaga XVII. Dessa ftalater är förbjudna i leksaker och barnvårdsartiklar om halten överskrider 0,1 procent, vilket motsvarar 1000 mg/kg. Ftalaterna diisononylftalat (DINP), diisodecylftalat (DIDP) och di-n-oktylftalat (DNOP) är förbjudna som enskilda eller tillsammans att användas i leksaker och barnvårdsartiklar som barn kan stoppa i munnen om halten överskrider 0,1 procent.

Syfte

Syftet med projektet var att undersöka eventuell förekomst av förbjudna ftalater i leksaker i butiker som säljer leksaker samt undersöka om butikerna kan leva upp till det informationskrav som finns enligt Reach.

Genomförande

Miljökontoret har varit i kontakt med Kemikalieinspektionen (KEMI) och Miljöförvaltning i Stockholm för råd gällande genomförande av projektet, de har även bidragit med arbetsmaterial som checklistor och information vilket har varit värdefullt för projektet. Nio butiker i Örebro kommun som säljer leksaker valdes ut slumpmässigt. Miljökontoret skickade därefter ut ett brev innehållande syftet med inspektionen, frågor som skulle diskuteras under inspektionen samt inspektionsdatum. Under inspektionen intervjuades en butiksansvarig om kunskapen kring kemikalier i leksaker och hur de går tillväga om de får frågor från kunder gällande kemikalieinnehåll. Därefter inhandlades en plastleksak från butikens sortiment vilken skickades på analys.

Resultat

En docka innehöll ftalater, DINP och DIDP, i en halt på nästan 0,2 % vilket är dubbelt så högt som gränsvärdet. Butiksinnehavaren där dockan inhandlades kontaktades och uppmanades att ta bort dockorna från butikshyllorna. Miljökontoret vidarebefordrade informationen om analysresultatet samt namn på leverantör till Kemikalieinspektionen.

Flertalet av de andra leksakerna innehöll ftalater fast under gällande gränsvärden. Dessa butiker blev uppmanade att föra vidare analysresultatet till ansvarig avdelning i organisationen där de skulle kunna jämföra analysresultatet med de resultat eller certifikat som har presenterats av leverantören. I fallet med dockan som överskred gränsvärdena fanns det ett certifikat från tillverkaren om att leksakerna inte innehöll några ftalater som överskred gränsvärdena inom EU. Analysen av den aktuella dockan visade dock på att certifikatet inte stämde i detta fall.

De flesta butikerna har en avdelning i organisationen som bedriver kontroll på leverantörer samt bestämmer vilka leksaker som får finnas till försäljning i butikerna. Butikerna själva har i regel inte så stor kunskap gällande dessa frågor men butikerna har kunskap om var i organisationen de ska vända sig för att få svar på sådana frågor. Butiker som saknar en sådan organisation

förlitar sig på att leverantörerna levererar varor som är godkända enligt gällande kemikalielagstiftning.

Tabell över besökta verksamheter,

Butik	BBP	DEHP	DBP	DEP	DEHA	DIBP	DIDP	DINP	DMP	DNOP
Rusta	< 1	374	21	< 1	1	28	< 10	230	< 1	< 1
BR Leksaker	< 1	34	< 1	< 1	< 1	< 1	< 10	< 10	< 1	< 1
Toys R Us	1	5	3	< 1	< 1	3	< 10	< 10	< 1	< 1
Coop Forum	< 1	< 1	< 1	< 1	< 1	< 1	< 10	< 10	< 1	< 1
Ö o B	< 1	25	3	3	< 1	6	< 10	< 10	< 1	< 1
Lågprismagasinet	2	< 1	129	8	9	110	190	1800	< 1	< 1
ICA Maxi	< 1	5	7	< 1	< 1	1	< 10	< 10	< 1	< 1
Babyproffsen	< 1	< 1	< 1	< 1	< 1	< 1	< 10	< 10	< 1	< 1
City Gross	< 1	1	< 1	< 1	< 1	2	< 10	< 10	< 1	< 1
Automatleksak	< 1	< 1	< 1	3	< 1	< 1	< 10	< 10	< 1	< 1

Halterna är i mg/kg, gränsvärdet är 1000 mg/kg.

Slutsats

Analyserna i detta projekt visade att många av de inhandlade leksakerna innehöll ftalater, även i en leksak vars tillverkare hade lämnat certifikat som garanterade det motsatta. Butikerna förlitar sig ofta på att leverantörens innehållsdeklarationer är korrekta, undersökningen visar dock att så inte alltid är fallet. Det är därför viktigt att butiker genomför egna stickkontroller för att på så vis bedriva kontroll gentemot sin leverantör.

Miljökontoret upplever att flertalet av butikerna har varit positiva till tillsynsprojektet då flera kommenterat att det har bidragit till ökad kunskap gällande kemikalier i leksaker.